

ผนวก ค

รายงานการประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ 11 (สมัยสามัญ ครั้งที่ 2)

วันศุกร์ที่ 19 เดือนกันยายน พ.ศ. 2540

ฝ่ายชวเลข กองการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

๔๓

ว. ๑๑ (ส. ๒)

สุวิมล ๒๐/๑

นายพินิต อารยะศิริ (เลขาธิการวุฒิสภา) : ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ซึ่งร่างพระราชบัญญัติ ไม่มีการแก้ไข คำปรารภ ไม่มีการแก้ไข มาตรา ๑ มาตรา ๒ มาตรา ๓ มาตรา ๔ และมาตรา ๕ ไม่มีการแก้ไข มาตรา ๖ มีการแก้ไข มาตรา ๗ ไม่มีการแก้ไข

ประธานวุฒิสภา : เป็นอันจบการพิจารณาในวาระที่ ๒ ~~ครั้ง~~ ต่อไป ผมจะขอมติในวาระที่ ๓ ว่า จะเห็นชอบด้วยการแก้ไขเพิ่มเติมหรือไม่ ท่านผู้ใดเห็นชอบด้วย กรุณายกมือขึ้นครับ

(มีสมาชิกฯ ยกมือเป็นส่วนมาก)

ประธานวุฒิสภา : ท่านผู้ใดไม่เห็นชอบด้วย

(ไม่มีสมาชิกฯ ยกมือ)

ประธานวุฒิสภา : ไม่มีนะครับ

ต่อไป ๓.๓ ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. ....

ซึ่งคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาเสร็จแล้ว

ใบแก้รายงานของคณะกรรมการวิสามัญ

พิจารณาร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. ....

วุฒิสภา

ตามที่คณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. .... วุฒิสภา ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. .... ที่คณะกรรมการวิสามัญพิจารณาเสร็จแล้วต่อประธานวุฒิสภาโดยร่าง ฯ นี้ ได้บรรจุในระเบียบวาระการประชุมและได้เสนอต่อสมาชิกวุฒิสภาทุกท่านไปแล้ว นั้น ในการนี้ คณะกรรมการวิสามัญได้พิจารณาเห็นควรปรับปรุงแก้ไขรายงานตลอดจนผลการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๑. รายงานของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญา

ที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. ....

หน้า (๒)

ความเดิม :

“ มาตรา ๓

นายคุณิต คีรีวรรณ

คณะกรรมการวิสามัญ

เห็นด้วยกับผู้แปรญัตติ

มีการแก้ไข

ขอแปรญัตติตัดความใน (๑)

ของมาตรา ๓ ออกทั้งหมด

ผู้แปรญัตติพอใจ ”

แก้ไขเป็น :

“ มาตรา ๓

นายคุณิต คีรีวรรณ

คณะกรรมการวิสามัญได้ชี้แจงแล้ว

คณะกรรมการตัดออกทั้งหมด

ขอแปรญัตติตัดความใน (๑)

ของมาตรา ๓ ออก

ผู้แปรญัตติพอใจ ”

รายงาน
 ของ
 คณะกรรมาธิการวิสามัญ
 พิจารณาร่างพระราชบัญญัติ
 ว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม
 พ.ศ. ....
 วุฒิสภา

กองกรรมาธิการ

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้
เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน
วุฒิสภาต้องพิจารณาให้เสร็จภายใน ๓๐ วัน

*****

ต่อมาวุฒิสภาได้ลงมติให้ขยายเวลาพิจารณาออกไป
เป็นกรณีพิเศษอีก ๓๐ วัน

(สำเนา)

สว ๐๐๐๘/(ร ๕๓)

วุฒิสภา

ถนนอุทองใน กท ๑๐๓๐๐

๑๐ กันยายน ๒๕๔๐

เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. ....

ทราบเรียน ประธานวุฒิสภา

ที่ส่งมาด้วย ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวข้างต้น พร้อมด้วยรายงานของคณะกรรมการวิสามัญ
จำนวน ๑ ชุด

ตามที่ที่ประชุมวุฒิสภาได้ลงมติเห็นชอบด้วยกับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติ
ว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรีและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นผู้เสนอ)
สภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบแล้ว และตั้งกรรมาธิการวิสามัญขึ้นคณะหนึ่งเพื่อพิจารณา
กรรมาธิการวิสามัญคณะนี้ประกอบด้วย

๑. นายกีรินทร์ ชัชวาลวงศ์	๒. นางกีระณา สุมาวงศ์
๓. นายภู่เกียรติ สุนทรนุระ	๔. นายเกษม สรศักดิ์เกษม
๕. นายจรูญ ภักดิ์ธนากุล	๖. นายชัยเขต สุนทรพิพิธ
๗. นายชาญณรงค์ ปราณีจิตต์	๘. นายนิพนธ์ วิไลษฐบุทศาสตร์
๙. นายเผ่าเทพ อุปกานินิติเกษตร	๑๐. นายพูนศักดิ์ วรรณพงษ์
๑๑. นายไพศาล กุมาลย์วิสัย	๑๒. นายรัตน์ ศรีไกรวิน
๑๓. พลตำรวจเอก วลีษฐ เตชกุญชร	๑๔. นายวิศิษฐ์ วิศิษฐ์สรอรรถ
๑๕. นายวิษณุ เครืองาม	๑๖. นายวีระชัย สุตรสุวรรณ
๑๗. พลเอก ศิริรินทร์ ฐูปกล้า	๑๘. นายศุภชัย ภู่งาม
๑๙. นายสงวน ลีวมนนงค์	๒๐. พลอากาศเอก สมศักดิ์ เวสุวรรณ
๒๐. นายสรรเสริญ ไกรจิตติ	๒๒. พลเรือโท สำราญ อ่ำสำอากค์
๒๑. นายสุชาติ ไตรประสิทธิ์	๒๔. นายอรุณ ภาณุพงศ์
๒๕. นายอุศล บุญประกอบ	

ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน วุฒิสภา
พิจารณาให้เสร็จภายใน ๓๐ วัน (กำหนดวันดังกล่าวให้หมายถึงวันในสมัยประชุม)
โดยวุฒิสภาได้รับเมื่อวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๔๐ ซึ่งต่อมาที่ประชุมวุฒิสภาได้ลงมติให้ขยายเวลา
การพิจารณาออกไปเป็นกรณีพิเศษอีก ๓๐ วัน ตามความในมาตรา ๑๔๖ ของรัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม
(ฉบับที่ ๕) พุทธศักราช ๒๕๓๘

บัดนี้ คณะกรรมาธิการวิสามัญได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวเสร็จแล้ว
จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดนำเสนอต่อที่ประชุมวุฒิสภาพิจารณาต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(ลงชื่อ) สรรเสริญ ไกรจิตติ

(นายสรรเสริญ ไกรจิตติ)

ประธานคณะกรรมการวิสามัญ

สำเนาถูกต้อง

(นางสาววรรณ มีเปรมปรีดิ์)

หัวหน้าฝ่ายประชุม ๒

กองกรรมาธิการ

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

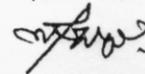
กองกรรมาธิการ

โทร. ๒๕๔๑๕๗๒

โทรสาร ๒๕๔๑๕๗๒

 พิมพ์

วิมล ธานี

รายงานของคณะกรรมการวิสามัญ

พิจารณาร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. ....

ตามที่ประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๖ (สมัยสามัญ ครั้งที่สอง) วันศุกร์ที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๔๐ ได้ลงมติเห็นชอบด้วยกับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรี และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นผู้เสนอ) ซึ่งสภาผู้แทนราษฎร เห็นชอบแล้ว และตั้งกรรมาธิการวิสามัญขึ้นคณะหนึ่งเพื่อพิจารณา กำหนดการแปรญัตติภายใน ๗ วัน นั้น ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับทางการเงิน วุฒิสภาต้องพิจารณาให้เสร็จภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ร่างพระราชบัญญัติมาถึงวุฒิสภา (กำหนดวันดังกล่าวให้หมายถึงวันในสมัยประชุม) โดยวุฒิสภาได้รับเมื่อวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๔๐ ซึ่งต่อมาที่ประชุมวุฒิสภาได้ลงมติให้ขยายเวลาการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวออกไปเป็นกรณีพิเศษอีก ๓๐ วัน ตามความในมาตรา ๑๔๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๕) พุทธศักราช ๒๕๓๘ นั้น บัดนี้ ได้ดำเนินการแล้วปรากฏผลดังนี้

๑. ที่ประชุมคณะกรรมการวิสามัญได้มีมติเลือกตั้ง ดังนี้

๑.๑ นายสรรเสริญ ไกรจิตติ	เป็นประธานคณะกรรมการวิสามัญ
๑.๒ นายไพศาล กุมาลย์วิสัย	เป็นรองประธานคณะกรรมการวิสามัญ คนที่หนึ่ง
๑.๓ นายอรุณ ภาณุพงศ์	เป็นรองประธานคณะกรรมการวิสามัญ คนที่สอง
๑.๔ นายชาญณรงค์ ปราณีจิตต์	เป็นเลขานุการคณะกรรมการวิสามัญ
๑.๕ นายวิศิษฐ์ วิศิษฐ์สรอรรถ	เป็นผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการวิสามัญ

๒. ที่ประชุมคณะกรรมการวิสามัญได้แต่งตั้ง นางสาววราภรณ์ มีเปรมปรีดิ์ หัวหน้าฝ่ายประชุม ๒ กองกรรมาธิการ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา เป็นผู้ช่วยเลขานุการตามข้อบังคับ ฯ ข้อ ๗๖ วรรคสอง

(๓)

<u>มาตรา ๗</u>	ไม่มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๘</u>	มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๙</u>	มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๑๐</u>	ไม่มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๑๑</u>	มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๑๒</u>	ไม่มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๑๓</u>	ไม่มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๑๔</u>	ไม่มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๑๕</u>	ไม่มีการแก้ไข
<u>มาตรา ๑๖</u>	ไม่มีการแก้ไข

๖. ข้อสังเกตของคณะกรรมการวิสามัญ

คณะกรรมการวิสามัญได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญา
ที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. .... แล้ว เห็นควรตั้งข้อสังเกต ดังนี้

ภายหลังจากที่ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. ....
ฉบับนี้ ได้รับการประกาศให้เป็นกฎหมายแล้ว รัฐบาลควรสนับสนุนให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
จัดทำตัวอย่างสัญญาประเภทต่าง ๆ ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งการไม่เอาเปรียบเอารัดเอาเปรียบ
และมีความเป็นธรรม เพื่อเป็นแนวทางแก่ประชาชนที่จะได้เลือกใช้รูปแบบสัญญาเหล่านั้นได้

ร่าง
พระราชบัญญัติ
ว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม
พ.ศ. ....

.....
.....
.....

.....
.....
โดยที่ เป็นการสมควรให้มีกฎหมายว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม

.....
.....

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ เรียกว่า “พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญา
ที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. ....”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับ เมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวัน
ที่นับแต่วันที่ตราลงในวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

(๔)

ด้วยแล้ว

๗. ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติตามที่ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมมาพร้อมกับรายงานนี้

(นายชาญณรงค์ ปราณีจิตต์)

เลขานุการคณะกรรมการวิสามัญ

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้มิใช่บังคับแก่

๑) สัญญาที่ทำขึ้นก่อนวันที่พระราชบัญญัติฉบับนี้ใช้บังคับ และสัญญาที่ผู้สัญญาทำขึ้นก่อนวันที่ใช้บังคับฉบับนี้แต่สัญญาฉบับนั้นทำขึ้นภายหลังวันที่ใช้บังคับฉบับนี้ และสัญญาที่ผู้สัญญาทำขึ้นก่อนวันที่ใช้บังคับฉบับนี้แต่สัญญาฉบับนั้นทำขึ้นภายหลังวันที่ใช้บังคับฉบับนี้

- (๒) สัญญาเช่าที่อยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายว่าด้วยการเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
- (๓) สัญญาที่จัดตั้ง เปลี่ยนแปลง หรือเลิกบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนที่เป็นนิติบุคคล
- (๔) การซื้อขายหลักทรัพย์ที่กระทำในตลาดหลักทรัพย์ตามกฎหมายว่าด้วย

หลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“ข้อสัญญา” หมายความว่า ข้อตกลง ความตกลง และความยินยอม รวมทั้งประกาศ และคำแจ้งความเพื่อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบ

“ผู้บริโภคร” หมายความว่า ผู้เข้าทำสัญญาในฐานะผู้ซื้อ ผู้เช่า ผู้เช่าซื้อ ผู้กู้ ผู้เอาประกันภัย หรือผู้เข้าทำสัญญาอื่นใดเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยมีค่าตอบแทน ทั้งนี้ การเข้าทำสัญญานั้นต้องเป็นไปโดยมิใช่เพื่อการค้าทรัพย์สินบริการหรือประโยชน์อื่นใดนั้น และให้หมายความรวมถึงผู้เข้าทำสัญญาในฐานะผู้รับประกันของบุคคลดังกล่าวซึ่งมิได้กระทำเพื่อการค้าด้วย

“ผู้ประกอบการการค้าหรือวิชาชีพ” หมายความว่า ผู้เข้าทำสัญญาในฐานะผู้ขาย ผู้ให้เช่า ผู้ให้เช่าซื้อ ผู้ให้กู้ ผู้รับประกันภัย หรือผู้เข้าทำสัญญาอื่นใดเพื่อจัดให้ทรัพย์สินบริการหรือประโยชน์อื่นใด ทั้งนี้ การเข้าทำสัญญานั้นต้องเป็นไปเพื่อการค้าทรัพย์สินบริการหรือประโยชน์อื่นใดนั้น เป็นทางค้าปกติของตน

“สัญญาสำเร็จรูป” หมายความว่า สัญญาที่ทำเป็นลายลักษณ์อักษรโดยมีการกำหนดข้อสัญญาที่เป็นสาระสำคัญไว้ล่วงหน้า ไม่ว่าจะทำในรูปแบบใด ซึ่งคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดนำมาใช้ในการประกอบกิจการของตน

“ทรัพย์สินส่วนบุคคล” หมายความว่า ทรัพย์สินที่มิใช่ทรัพย์สินของนิติบุคคล

- ๑ -

มาตรา ๕ ข้อตกลงในสัญญาระหว่างผู้บริโภคร่วมกับผู้ประกอบการค้า หรือวิชาชีพ หรือในสัญญาสำเร็จรูป หรือในสัญญาขายฝากที่ทำให้ผู้ประกอบการค้า หรือวิชาชีพ หรือผู้กำหนดสัญญาสำเร็จรูป หรือผู้ซื้อฝากได้ เปรียบคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง เป็นข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมและให้มีผลบังคับได้ เพียงเท่าที่เป็นธรรมและพอสมควรแก่กรณี เท่านั้น

ในกรณีที่มีข้อสงสัย ให้ตีความสัญญาสำเร็จรูปไปในทางที่เป็นคุณแก่ฝ่ายซึ่งมิได้ เป็นผู้กำหนดสัญญาสำเร็จรูปนั้น

ข้อตกลงที่มีลักษณะหรือมีผลให้คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งปฏิบัติหรือรับภาระ เกินกว่าที่ วิทยุชนจะพึงคาดหมายได้ตามปกติ เป็นข้อตกลงที่อาจถือได้ว่าทำให้ได้ เปรียบคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง เช่น

- (๑) ข้อตกลงยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบที่เกิดจากการผิดสัญญา
- (๒) ข้อตกลงให้ต้องรับผิดชอบหรือรับภาระมากกว่าที่กฎหมายกำหนด
- (๓) ข้อตกลงให้สัญญาสิ้นสุดลงโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร หรือให้สิทธิ ออกเลิกสัญญาได้โดยอีกฝ่ายหนึ่งมิได้ผิดสัญญาในข้อสาระสำคัญ
- (๔) ข้อตกลงให้สิทธิที่จะไม่ปฏิบัติตามสัญญาข้อหนึ่งข้อใด หรือปฏิบัติ ตามสัญญาในระยะ เวลาที่ล่าช้าได้โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร
- (๕) ข้อตกลงให้สิทธิคู่สัญญาฝ่ายหนึ่ง เรียกร้องหรือกำหนดให้อีกฝ่ายหนึ่ง รับผิดชอบรับภาระเพิ่มขึ้นมากกว่าภาระที่เป็นอยู่ในเวลาทำสัญญา
- (๖) ข้อตกลงในสัญญาขายฝากที่ผู้ซื้อฝากกำหนดราคาสินได้สูงกว่า ราคายาวกว้อตราดอก เบี้ย เกินกว่าร้อยละสิบห้าต่อปี
- (๗) ข้อตกลงในสัญญาเช่าซื้อที่กำหนดราคาเช่าซื้อ หรือกำหนดให้ผู้เช่าซื้อ รับผิดชอบรับภาระสูง เกินกว่าที่ควร
- (๘) ข้อตกลงในสัญญาบัตรเครดิตที่กำหนดให้ผู้บริโภคต้องชำระดอกเบี้ย เบี้ยปรับ ค่าใช้จ่ายหรือประโยชน์อื่นใดสูง เกินกว่าที่ควรในกรณีที่ผิดนัดหรือที่เกี่ยวข้อง กับการผิดนัดชำระหนี้
- (๙) ข้อตกลงที่กำหนดวิธีคิดดอกเบี้ยทบต้นที่ทำให้ผู้บริโภคต้องรับภาระสูง เกินกว่าที่ควร

ในการพิจารณาข้อตกลงที่ทำให้ได้ เปรียบคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งตามวรรคสาม เป็นการได้เปรียบเกินสมควรหรือไม่ ให้นำมาตรา ๑๑ มาใช้โดยอนุโลม

- ๔ -

มาตรา ๖ ข้อตกลงจำกัดสิทธิหรือ เสรีภาพในการประกอบอาชีพการงาน หรือการทำนิติกรรมที่เกี่ยวกับการประกอบธุรกิจการค้าหรือวิชาชีพซึ่งไม่เป็นโมฆะ แต่เป็นข้อตกลงที่ทำให้ผู้ถูกจำกัดสิทธิหรือ เสรีภาพต้องรับภาระมากกว่าที่จะพึงคาดหมายได้ตามปกติ ให้มีผลบังคับได้เพียง เท่าที่เป็นธรรมและพอสมควรแก่กรณี เท่านั้น

ในการวินิจฉัยว่าข้อตกลงตามวรรคหนึ่งทำให้ผู้ถูกจำกัดสิทธิหรือ เสรีภาพ ต้องรับภาระมากกว่าที่จะพึงคาดหมายได้หรือไม่ ให้พิจารณาถึงขอบ เขตในด้านพื้นที่ และระยะเวลาของการจำกัดสิทธิหรือ เสรีภาพ รวมทั้งความสามารถและโอกาสในการประกอบอาชีพการงานหรือการทำนิติกรรมในรูปแบบอื่นหรือกับบุคคลอื่นของผู้ถูกจำกัดสิทธิหรือ เสรีภาพ ประกอบกับทางได้เสียทุกอย่าง อันชอบด้วยกฎหมาย ของคู่สัญญาด้วย

มาตรา ๗ สัญญาระหว่างผู้บริโภคร่วมกับผู้ประกอบธุรกิจการค้าหรือวิชาชีพ ที่มีการชำระหนี้ด้วยการส่งมอบทรัพย์สินให้แก่ผู้บริโภค จะมีข้อตกลงยก เว้นหรือจำกัด ความรับผิดชอบของผู้ประกอบธุรกิจการค้าหรือวิชาชีพ เพื่อความชำรุดบกพร่องหรือ เพื่อ การรอนสิทธิไม่ได้ เว้นแต่ผู้บริโภครู้ถึงความชำรุดบกพร่องหรือ เหตุแห่งการรอนสิทธิ อยู่แล้วในขณะทำสัญญา ในกรณีนี้ให้ข้อตกลงยก เว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบนั้น มีผลบังคับ ได้เพียง เท่าที่เป็นธรรมและพอสมควรแก่กรณี เท่านั้น

มาตรา ๘ ในสัญญาที่มีการให้สิ่งใดไว้เป็นมัดจำ หากมีกรณีที่จะต้อง รับผิดชอบ ถ้ามัดจำนั้นสูง เกินส่วน ศาลจะลดลงให้รับผิดชอบได้เพียง เท่าที่ ความเสียหายที่แท้จริง ก็ได้

มาตรา ๙ ข้อตกลง ประกาศ หรือคำแจ้งความที่ได้ทำไว้ล่วงหน้า เพื่อยก เว้นหรือจำกัดความรับผิดเพื่อละเมิดหรือผิดสัญญาในความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย หรืออนามัยของผู้อื่น อันเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาท เลินเล่อของผู้ตกลง ผู้ประกาศ ผู้แจ้งความ หรือของบุคคลอื่นซึ่งผู้ตกลง ผู้ประกาศ หรือผู้แจ้งความ ต้องรับผิดชอบ จะนำมาอ้าง เป็นข้อยก เว้นหรือจำกัดความรับผิดไม่ได้

ข้อตกลง ประกาศ หรือคำแจ้งความที่ได้ทำไว้ล่วงหน้า เพื่อยก เว้นหรือ จำกัดความรับผิดในกรณีอื่นนอกจากที่กล่าวในวรรคหนึ่ง ซึ่งไม่เป็นโมฆะ ให้มีผลบังคับได้ เพียงเท่าที่เป็นธรรมและพอสมควรแก่กรณี เท่านั้น

- ๕ -

มาตรา ๑๐ ความตกลงหรือความยินยอมของผู้เสียหายสำหรับการกระทำ
ที่ต้องห้ามขัดแย้งโดยกฎหมาย หรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดี
ของประชาชน จะนำมาอ้าง เป็นเหตุยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบ เพื่อละเมิดมิได้

มาตรา ๑๑ ในการวินิจฉัยว่าข้อสัญญาจะมีผลบังคับเพียงใดจึงจะ
เป็นธรรมและพอสมควรแก่กรณี ให้พิเคราะห์ถึงพฤติการณ์ทั้งปวง รวมทั้ง

(๑) ความสุจริต อำนาจต่อรอง ฐานะทางเศรษฐกิจ ความรู้ความเข้าใจ
ความสันทัดจัดเจน ความคาดหมาย แนวทางที่เคยปฏิบัติ ทางเลือกอย่างอื่น
และทางได้เสียทุกอย่างของคู่สัญญาตามสภาพที่เป็นจริง

(๒) ปกติประเพณีของที่ที่คู่สัญญาชื่อนั้น

(๓) เวลาและสถานที่ในการทำสัญญาหรือในการปฏิบัติตามสัญญา

(๔) การรับภาระที่หนักกว่ามากของคู่สัญญาฝ่ายหนึ่ง เมื่อเปรียบเทียบ
กับคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง

มาตรา ๑๒ ข้อสัญญาใด ที่มีให้นำบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ไปใช้บังคับ
ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนข้อสัญญานั้น เป็นโมฆะ

มาตรา ๑๓ พระราชบัญญัตินี้ไม่ใช้บังคับแก่นิติกรรมหรือสัญญาที่ทำขึ้น
ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๑๔ ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีตามพระราชบัญญัตินี้
เมื่อคู่ความร้องขอ หรือศาลเห็นสมควร ศาลอาจขอให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญมาให้ความ
ความเห็น เพื่อประกอบการพิจารณาพิพากษาได้

- ๖ -

มาตรา ๑๕ ให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญที่ศาลขอให้มาให้ความเห็น
ได้รับค่าป่วยการ ค่าพาหนะเดินทาง และค่าเช่าที่พักตามระเบียบที่กระทรวงยุติธรรมกำหนด
โดยได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง

มาตรา ๑๖ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้
และให้มีอำนาจออกระเบียบเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

.....

.....

๕๕

ว. ๑๑ (ส. ๒)

สุวิมล ๒๐/๒

ประธานวุฒิสภา : ขอเชิญคณะกรรมการเข้าประจำที่ครับ
(คณะกรรมการเข้าประจำที่)

ประธานวุฒิสภา : ท่านสมาชิกฯ ครับ เพื่อความรวดเร็ว คณะกรรมการได้ขอแก้ไขถ้อยคำผิดซึ่งได้พิมพ์ใบแก้ไขแทรกไว้ในรายงานของคณะกรรมการแล้ว กรุณาแก้ไขตามที่คณะกรรมการขอแก้ไขคำผิดไว้ด้วย เชิญกรรมการครับ

นายสรรเสริญ ไกรจิตติ (ประธานคณะกรรมการ) : ท่านประธานวุฒิสภาที่เคารพ และท่านสมาชิกฯ ผู้มีเกียรติ วันนี้คณะกรรมการวิสามัญมีร่างกฎหมายในแนวใหม่มาเสนอและได้โปรดอย่างที่ท่านประธานฯ ได้เรียนให้ทราบแล้วว่า ขอแก้ไขถ้อยคำตามที่แจกไปในมาตรา ๓ มีผู้แปรญัตติคือ ท่านอาจารย์ดุสิต ศิริวรรณ แล้วก็คณะกรรมการได้พิจารณาเห็นด้วยแล้ว และได้ตัดออกแล้ว เฉพาะ (๑) และคณะกรรมการได้พิจารณาต่อไปว่า (๒) (๓) และ (๔) ก็ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องบัญญัติไว้ ด้วยเหตุผลซึ่งจะเรียนต่อท่านสมาชิกฯ ได้ภายหลัง เพราะฉะนั้นในชั้นนี้ผมก็ขอแก้ตามที่ได้แจกให้ท่านทราบแล้ว เป็นอันว่า มาตรา ๓ ทั้งมาตรา คณะกรรมการได้พิจารณาแล้ว ตัดออกทั้งมาตรา

ประธานวุฒิสภา : เชิญเลขาธิการ

นายพินิต อารยะศิริ (เลขาธิการวุฒิสภา) : ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. .... ชื่อร่างพระราชบัญญัติ ไม่มีการแก้ไข คำปรารภ ไม่มีการแก้ไข มาตรา ๑ ไม่มีการแก้ไข มาตรา ๒ มีการแก้ไข

ประธานวุฒิสภา : เชิญครับ

นายสุวรรณ ปัญญาภาส : ท่านประธานวุฒิสภาที่เคารพ กระผม สุวรรณ ปัญญาภาส สมาชิกวุฒิสภา ในมาตรา ๒ คณะกรรมการได้เพิ่มเติมจากร่างเดิมที่ผ่านสภาผู้แทนฯ มาแล้วนะครับ เพิ่มเติมข้อความที่ว่า พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวัน ซึ่งตามร่างเดิมนั้นให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา ในส่วนที่คณะกรรมการแก้ไข เป็น ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวัน อันนี้ขอเรียนขอความรู้จากท่านกรรมการนะครับว่า

๔๕

ว. ๑๑ (ศ. ๒)

สุวิมล ๒๐/๓

เพราะเหตุใดจึงต้องยืดเวลาบังคับไปอีก ๑๘๐ วัน ทำไมไม่ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่
วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา -----

- ๒๑/๑

๔๖

ว. ๑๑ (ศ. ๒)

ปวีณ์พร ๒๑/๑

ข้อนี้ไม่ทราบว่า จะเกี่ยวพันไปถึงมาตรา ๑๓ มาตรา ๑๕ มาตรา ๑๖ หรือไม่ครับ
มาตรา ๑๓ นั้น บอกว่า พระราชบัญญัตินี้ไม่ใช้บังคับแก่นิติกรรมหรือสัญญาที่ทำขึ้นก่อน
วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ซึ่งหมายความว่า พระราชบัญญัตินี้ไม่มีผลย้อนหลัง
ซึ่งกระผมเห็นด้วย ส่วนในมาตรา ๑๕ มาตรา ๑๖ นั้น เป็นเรื่องที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวง
ยุติธรรมซึ่งรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้จะต้องออกระเบียบเกี่ยวกับเรื่องค่าป่วยการ
ค่าพาหนะเดินทางและค่าเช่าที่พักของผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งอาจจะต้องใช้เวลาใน
การที่จะออกระเบียบเกี่ยวกับพวกนี้ แต่กระผมเห็นว่า การออกระเบียบดังกล่าวนั้น ไม่น่าจะ
ใช้เวลานาน ซึ่งการที่จะให้กฎหมายนี้มีผลใช้บังคับได้ทันที น่าจะออกระเบียบพวกนี้ได้ทันที
ซึ่งกระผมไม่แน่ใจว่า การที่ให้ยึดไปจะเกี่ยวกับมาตรา ๑๕ มาตรา ๑๖ นี้หรือไม่
ขอบคุณครับ

ประธานวุฒิสภา : เชิญครับ

นายสรรเสริญ ไกรจิตติ (ประธานคณะกรรมการ) : ท่านประธาน
วุฒิสภาครับ สำหรับในมาตรา ๒ นี้ เราได้คิดอยู่เหมือนกันว่า ถ้าเมื่อตามร่างใช้บังคับทันที
ถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา แต่ว่าเนื่องจากกฎหมายนี้เป็นกฎหมายในลักษณะ
ใหม่ที่ทำให้ดุลพินิจแก่ผู้พิพากษาหรือแก่ศาลในการจะพิจารณาข้อตกลงใดเป็นธรรมหรือไม่
เป็นธรรม และเป็นกฎหมายในแนวใหม่ ซึ่งผสมผสานกัน^{กัน}ระหว่าง^{ที่}ระบบกฎหมายที่มี
ประมวล^{กึ่ง}ระบบกฎหมายที่ไม่มีประมวล เพื่อให้ผู้พิพากษาก็ดี อัยการก็ดี ทนายความก็ดี
หรือนักธุรกิจหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ศึกษาหาความรู้จากกฎหมายนี้เสียก่อน เราจึงยืดเวลา
ไป^{ที่}แรกคิดว่า ๑ ปี แต่เห็นว่านานเกินไป ก็ลดลงมาเหลือ^{เหลือ} ๑๘๐ วัน นอกจากนั้นผม
ขอให้อาจารย์ไพศาลช่วยชี้แจงต่ออีกนิดครับ

ประธานวุฒิสภา : เชิญครับ

นายไพศาล กุมาลย์วิสัย (กรรมการ) : กราบเรียนท่านประธานวุฒิสภา
ที่เคารพ และท่านสมาชิกฯ ผู้ทรงเกียรติ กระผมขออนุญาตกราบเรียนเพิ่มเติมจากท่าน
อาจารย์สรรเสริญ ประธานคณะกรรมการ ในสาระสำคัญว่า การที่~~ที่~~คณะกรรมการ
เห็นว่า^{เห็นว่า} ควร^{ควร}ยับยั้งการใช้บังคับออกไป ๑๘๐ วันนี้ก็เนื่องจากว่า โดยหลักแล้วการทำสัญญา
ถ้าหาก^{หาก} ยังไม่มีกฎหมายฉบับนี้มาใช้บังคับก็ถือว่า เจตนารมณ์ของคู่สัญญานั้นเป็นสิ่งที่

๔๓

ว. ๑๑ (ส. ๒)

ปฏิทินพร ๒๑/๒

ศักดิ์สิทธิ์ ถ้าหากว่า คู่สัญญาได้ตกลงกันประการใดไปแล้ว ~~ถ้าหากว่า~~ ไม่ขัดกับกฎหมาย โดยทั่วไปแล้วก็ใช้บังคับกันได้ กฎหมายฉบับนี้ออกมาเพื่อมาปรับตรงที่ว่า แม้ว่าเป็นเจตนา ของคู่กรณีที่ตกลงกันแล้ว ถ้าหากว่า เป็นการเอาโรคเอาเปรียบกันอย่างไม่เป็นธรรม ก็ให้มี โอกาสจะปรับเนื้อความของข้อสัญญานั้นลงมาให้อยู่ในจุดที่เป็นธรรมขึ้น ตรงนี้จะมีผล ต่อธุรกิจ ต่อการตกลงของประชาชนอย่างมาก เพราะฉะนั้นจึงควรที่จะให้โอกาสกับบุคคล ที่เกี่ยวข้องในการทำสัญญาได้เตรียมตัวว่า ต่อไปนี้จะมีกฎหมายที่ออกมาในลักษณะ ที่จะมาปรับเปลี่ยนเจตนารมณ์ของคู่กรณีได้ในภายหลัง ถ้าหากว่า ใช้บังคับกฎหมายฉบับนี้ ~~ทันที~~ ทันทีก็อาจจะผลกระทบต่อประชาชนซึ่งไม่มีโอกาสที่จะเตรียมตัว อาจจะได้รับการ กระทบกระเทือนจนเกินไป ~~ฉะนั้นถ้าหากว่า~~ ให้ระยะเวลาไว้ ๑๘๐ วัน ก็น่าจะเป็นการ สมควร คณะกรรมาธิการจึงเห็นสมควร ~~ว่า~~ ปรับวันใช้บังคับจากวันถัดจากวันประกาศ ในราชกิจจานุเบกษาออกไปเป็น ๑๘๐ วัน ขอบพระคุณครับ ท่านประธานฯ

ประธานวุฒิสภา : เชิญท่านเลขาธิการ

นายพินิต อารยะศิริ (เลขาธิการวุฒิสภา) : มาตรา ๓ คณะกรรมาธิการ

ตัดออก มาตรา ๔ มีการแก้ไข

ประธานวุฒิสภา : เชิญคุณสุวรรณครับ

๔๘

ว. ๑๑ (ส. ๒)

สุชาดา ๒๒/๑

นายสุวรรณ ปัญญาภาส : ท่านประธานวุฒิสภาที่เคารพครับ
 ในมาตรา ๔ นี้ นะครับ คำจำกัดความของ ผู้บริโภค กับคำจำกัดความของ ผู้ประกอบ
 ธุรกิจการค้าหรือวิชาชีพ มีข้อความที่แตกต่างกัน ในคำจำกัดความเรื่อง ผู้บริโภค
 บรรทัดที่ ๓ ที่บอกว่า ทั้งนี้ การเข้าทำสัญญานั้นต้องเป็นไปโดยมิใช่เพื่อการค้า ส่วน
 คำจำกัดความของ ผู้ประกอบธุรกิจการค้าหรือวิชาชีพ ในบรรทัดที่ ๓ ก็เหมือนกัน
 ข้อความที่ใช้ ใช้ว่า ทั้งนี้ การเข้าทำสัญญานั้นต้องเป็นไปเพื่อการค้า ข้อความทั้งสองนี้
 เป็นข้อความที่ขัดแย้ง ตรงกันข้ามกัน ผมไม่ทราบว่า ในส่วนของคณะกรรมการได้
 พิจารณาในจุดนี้อย่างไรครับ ขอคำอธิบายด้วยครับ ขอขอบคุณครับ

ประธานวุฒิสภา : เชิญกรรมการ

นายไพศาล กุมาลย์วิสัย (กรรมการ) : กราบเรียน

ท่านประธานวุฒิสภาที่เคารพ และเพื่อนสมาชิกฯ ผู้มีเกียรติ กระผมขออนุญาตเรียนเป็น
 ภาษาธรรมดา ก่อน คำว่า ผู้บริโภค ในกรณีนี้หมายความว่า ผู้ที่ไปซื้อของหรือเช่า
 ทรัพย์สิน หรือบริการ หรือขอบริการจากผู้ประกอบธุรกิจการค้าแล้วเอามาบริโภค แต่
 ถ้าหากว่า ผู้ไปซื้อทรัพย์สินหรือบริการจากผู้ทำการค้าเอาไปขายต่อ ในคำจำกัดความนี้
 มิใช่เป็นผู้บริโภค เพราะฉะนั้นถ้อยคำตอนที่พูดกันว่า ทั้งนี้ การเข้าทำสัญญานั้น
 ต้องเป็นไปโดยมิใช่เพื่อการค้า หมายความว่า เอาไปบริโภคเองมิใช่เอาไปขายต่อ
 ของนี้ในแง่ของคำจำกัดความคำว่า ผู้บริโภค ส่วนผู้ประกอบธุรกิจการค้าหรือวิชาชีพนั้น
 หมายความว่า ผู้ที่ประกอบธุรกิจขายสิ่งของและให้บริการเพื่อการค้า แล้วก็มี
 ผู้บริโภคมาซื้อเอาไปใช้สำหรับตัวเอง แต่ถ้าหากว่า ผู้ซื้อนั้นเอาไปขายต่อ
 คำจำกัดความจะไม่ใช่เป็นผู้บริโภค เนื้อความกฎหมายฉบับนี้เป็นการให้ความคุ้มครอง
 แก่ผู้บริโภคที่จะดูแลความเป็นธรรม จากการทำสัญญาว่า มิใช่ให้ผู้ประกอบการค้า
 เป็นผู้กำหนดข้อความในสัญญาแต่ผู้เดียว ซึ่งเป็นการเอารัดเอาเปรียบ เพราะฉะนั้น
 ถ้อยคำตรงนี้จึงมีความหมายอย่างที่กระผมกราบเรียนครับ

ประธานวุฒิสภา : ท่านกรรมการครับ เรื่องวรรคตอน ~~นี้~~
 ตรงนี้แปลว่าอะไร ตรง ทั้งนี้ การเข้าทำสัญญานั้นต้องเป็นไปโดยมิใช่เพื่อการค้า

๔๗

ว. ๑๑ (ศ. ๒)

ศุขาคา ๒๒/๒

ทรัพย์สินบริการ ตรงนี้วรรคตรงไหน เพื่อการค้าทรัพย์สิน หรือว่าเพื่อการค้า เพื่อ
ทรัพย์สิน เพื่อบริการ

นายไพศาล กุมาลย์วิสัย (กรรมธิการ) : กราบเรียนท่านประธาน
วุฒิสภา ตรงนี้เองได้กำชับเจ้าหน้าที่หลายครั้งแล้วว่า ความตรงนี้ต้องมีเว้นวรรค
หมายความว่า เพื่อการค้าทรัพย์สิน บริการ หรือประโยชน์อื่นใด ต้องวรรค หมายความว่า
ว่ามีคำ ๓ คำ คือ ทรัพย์สิน บริการ หรือประโยชน์อื่นใด

ประธานวุฒิสภา : เพื่อการค้าทรัพย์สิน หรือเพื่อการค้า เพื่อ
ทรัพย์สิน เพื่อบริการ เพื่อประโยชน์ ตรงอันไหน

นายไพศาล กุมาลย์วิสัย (กรรมธิการ) : เพื่อการค้าทรัพย์สิน
นี้ติดกัน เพื่อการค้าบริการ ติดกัน

ประธานวุฒิสภา : เพื่อการค้าทรัพย์สินนะครับ เพื่อการค้าบริการ
เพราะฉะนั้นวรรคสอง เพื่อการค้าทรัพย์สิน บริการ หรือประโยชน์อื่นใด ข้างบนด้วย
ใช่ไหมครับ เพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์สิน บริการ

นายไพศาล กุมาลย์วิสัย (กรรมธิการ) : ครับ กราบขอบคุณ
ท่านประธานฯ ที่จริงกระผมได้พยายามทักเจ้าหน้าที่ตรงนี้อยู่ตลอดเวลาว่า เวลาพิมพ์
ตรงนี้ต้องมีการเว้นวรรค อย่างที่ท่านประธานฯ ตั้งข้อสังเกตครับ

ประธานวุฒิสภา : ทั้งสองคำนะครับ

นายไพศาล กุมาลย์วิสัย (กรรมธิการ) : ทุกแห่งครับ

ในกฎหมายฉบับนี้

ประธานวุฒิสภา : ขอบคุณครับ เพราะฉะนั้นเวลาไปพิมพ์ใน
ราชกิจจานุเบกษา พิมพ์ติดกันจะลำบากครับ เชิญต่อไปครับ

นายพินิต อารยะศิริ (เลขาธิการวุฒิสภา) : มาตรา ๕ ไม่มี
การแก้ไข มาตรา ๖ มีการแก้ไข มาตรา ๗ ไม่มีการแก้ไข มาตรา ๘ มีการแก้ไข
มาตรา ๙ มีการแก้ไข มาตรา ๑๐ ไม่มีการแก้ไข มาตรา ๑๑ มีการแก้ไข มาตรา ๑๒
มาตรา ๑๓ มาตรา ๑๔ มาตรา ๑๕ และมาตรา ๑๖ ไม่มีการแก้ไข

๕๐

ว. ๑๑ (ส. ๒)

สุชาดา ๒๒/๓

ประธานวุฒิสภา : เป็นอันจบการพิจารณาในวาระที่ ๒ นะครับ
ถ้าไม่มีท่านผู้ใดจะขอแก้ไขถ้อยคำ ผมจะขอมติในที่ประชุมในวาระที่ ๓ ว่า
จะเห็นชอบด้วยกับการแก้ไขเพิ่มเติมนี้หรือไม่ ท่านผู้ใดเห็นชอบด้วย กรุณายกมือขึ้น
ครับ

(มีสมาชิกฯ ยกมือเป็นส่วนมาก)

ประธานวุฒิสภา : ท่านผู้ใดไม่เห็นชอบด้วย

(ไม่มีสมาชิกฯ ยกมือ)

ประธานวุฒิสภา : ไม่มีนะครับ ขอบคุณกรรมาธิการ มีข้อสังเกต
ของคณะกรรมการฯ เชิญท่านเลขาธิการอ่านข้อสังเกต

นายพินิต อารยะศิริ (เลขาธิการวุฒิสภา) : “ข้อสังเกตของ
คณะกรรมการวิสามัญ พิจารณาร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม
พ.ศ. ....

ภายหลังจากที่ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม
พ.ศ. .... ฉบับนี้ ได้รับการประกาศให้เป็นกฎหมายแล้ว รัฐบาลควรสนับสนุนให้
หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำตัวอย่างสัญญาประเภทต่าง ๆ ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่ง
การไม่เอารัดเอาเปรียบ และมีความเป็นธรรม เพื่อเป็นแนวทางแก่ประชาชนที่จะได้
เลือกใช้รูปแบบสัญญาเหล่านั้นได้”

ประธานวุฒิสภา : ครับ ผมขอมติจากที่ประชุมว่า จะเห็นชอบด้วย
กับข้อเสนอนั้นหรือไม่ครับ ท่านผู้ใดเห็นชอบด้วย กรุณายกมือขึ้นครับ

(มีสมาชิกฯ ยกมือเป็นส่วนมาก)

ประธานวุฒิสภา : ขอบคุณครับ ท่านผู้ใดไม่เห็นชอบด้วย

(ไม่มีสมาชิกฯ ยกมือ)

ประธานวุฒิสภา : ไม่มีนะครับ ขอบคุณคณะกรรมการครับ

๓.๔ ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ ..)

พ.ศ. .... ซึ่งคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาเสร็จแล้ว